

Alstahaug tingrett
Alta tingrett
Aust-Telemark tingrett
Brønnøy tingrett
Dalane tingrett
Fredrikstad tingrett
Fosen tingrett
Gjøvik tingrett
Halden tingrett
Hammerfest tingrett
Haugaland tingrett
Hedmarken tingrett
Inntrøndelag tingrett
Indre Finnmark tingrett
Lofoten tingrett
Nord-Gudbrandsdal tingrett
Ofoten tingrett
Rana tingrett
Salten tingrett
Sarpsborg tingrett
Sogn og Fjordane tingrett
Sunnhordland tingrett
Sunnmøre tingrett
Sør-Gudbrandsdal tingrett
Trondenes tingrett
Valdres tingrett
Vest-Telemark tingrett

Til Justiskomiteen, Stortinget

Onsdag 14. oktober 2020

Kopi til Justis- og beredskapsdepartementet

Utvidelse av rettskretsene i førsteinstans

Fredag 9. oktober fremmet Regjeringen proposisjon til Stortinget om endring av domstoloven som innebærer en utvidelse av rettskretsene samtidig som det innenfor noen rettskretser kan være flere rettssteder, både bemannede og ubemannede. I proposisjonen inviteres Stortinget til å drøfte organiseringen av tingrettene, jordskifterettene og lagmannsrettene på bakgrunn av forslaget fra Domstolkommisjonen, jf. NOU 2019:17 som ble lagt frem i fjor høst, og Regjeringens høringsbrev av 2. mars i år, som i det vesentlige slutter seg til kommisjonen sine anbefalinger, men uten å foreslå nedlegging av bemannede rettssteder.

Debatten som har vært etter Domstolkommisjonen sin fremleggelse kan gi inntrykk av at det bare er de største tingrettene som er positive til en utvidelse av rettskretsene i første instans. Dette er ikke et riktig bilde.

Selv om det blant oss kan være ulike syn på innretningen en slik utvidelse skal ha, vil vi som ledere i til sammen 27 små og mellomstore domstoler utrykke vår støtte til en helt nødvendig reform av domstolstrukturen i første instans.

Domstolkommisjonen har i sin utredning vist til at dagens domstolstruktur er til hinder for utvikling av faglig sterke domstoler. En utvidelse av rettskretsene er derfor helt nødvendig. Dette er vi enige i.

Domstolkommisjonen foreslår i sin andre utredning, NOU 2020:11, en lovfesting av saksfordelingen som bygger på tilfældighetsprinsippet, samtidig som hensynet til moderat spesialisering ivaretas. Dette er viktige og nødvendige forslag som sikrer helt grunnleggende rettssikkerhetshensyn. I praksis krever forslagene en viss størrelse på domstolene om prinsippene skal være gjennomførbare. Dette underbygger behovet for en utvidelse av rettskretsene.

Opprettholdelse av dagens domstolstruktur er også kostnadskrevende. Forslaget fra Regjeringen er derfor både god domstolpolitikk, god distriktpolitikk, og det gir en bedre utnyttelse av pengene som bevilges til domstolene.

Når det gjelder opprettholdelse av alle dagens bemannede rettssteder blir Regjeringen sitt forslag dyrere og mer krevende å drifte enn forslaget fra Domstolkommisjonen. På den andre siden blir tilgjengeligheten for brukerne bedre. Dette er bra for de som bor i distriktene. Hvorvidt en slik løsning blir bra eller dårlig for domstolene samlet sett avhenger imidlertid av politikernes vilje til å finansiere de merkostnadene dette fører med seg.

En utvidelse av rettskretsene vil også gjøre det lettere å bygge opp kompetanse for behandling av samiske saker, og forslagene om å styrke den samiske dimensjon i domstolene, herunder Indre Finnmark tingrett sin rolle.

Noen har tatt til orde for at man kan oppnå ønskede gevinster ved å utnytte eksisterende regelverk, blant annet ved overføring av saker mellom domstolene, eller ordninger med felles dommere.

Dette er vi som domstolledere i en rekke små og mellomstore domstoler ikke enige i.

Har man én domstol med flere rettssteder, har alle i domstolen god oversikt over verserende saker innenfor rettskretsen og tar ansvar for den samlede saksavviklingen. Med flere domstoler med egen ledelse innenfor en region oppnår en ikke dette. Felles dommere har vist seg å ha negative sider mot rekruttering og arbeidsmiljø. Ordninger med felles ledelse av flere domstoler kan gi noen gevinster, og er en bedre løsning for brukerne av typisk flere små domstoler i en region. På den andre siden krever slike ordninger at man må ha dobbelt opp av det meste.

De som hevder dagens struktur er den beste for domstolene også i årene fremover, har ikke svar på de mange utfordringer domstolene står overfor som følge av endringer i samfunnet forøvrig. Typisk gjelder dette krav til økt spesialisering, digitalisering, og de utfordringer de minste domstolene står overfor når det gjelder rekruttering. Nærliggende er at det forventes at behandlingen av barnesaker i første instans samles til noen utvalgte tingretter av en viss størrelse dersom det ikke gjennomføres en strukturreform, jf. anbefalingen fra Særdomstolsutvalget i NOU 2017:8. Dette er et forslag som vil kunne få store konsekvenser for domstolene i distriktene.

Vi vil derfor så sterkt vi kan oppfordre Stortinget om å gjennomføre den nødvendige utvidelsen av rettskretsene.

I forhold til Domstolkommisjonen og Regjeringen sine forslag om antall rettskretser og rettssteder er mulighetene til stede for forlik der distriktpolitiske og faglige hensyn kan veies mot hverandre på en god måte.

Proposisjonen fra Regjeringen inneholder et slikt forslag når det gjelder domstolene i Innlandet. Også andre steder kan det finnes slike kompromisser. Mulighetene dette innbyr til bør Stortinget gripe for å løse en strukturreform vel i havn.

Med hilsen

Ivar K. Iversen, Inntrøndelag tingrett (s)
Terje Mowatt, Sogn og Fjordane tingrett (s)
Alexander Schønemann, Dalane tingrett (s)
Arnfinn Agnalt, Fredrikstad tingrett og Halden tingrett (s)
Dag Bjørvik, Vest-Telemark tingrett (s)
Elisabeth B. Løvold, Nord-Gudbrandsdal tingrett og Sør-Gudbrandsdal tingrett (s)
Finn-Arne Schanche Selfors, Indre Finnmark tingrett (s)
Håvard Skjeldås, Aust-Telemark tingrett (s)
Ingjerd Thune, Gjøvik tingrett (s)
Ingrid Johanne Lillevik, Salten tingrett og Lofoten tingrett (s)
Ingulf Nordahl, Valdres tingrett (s)
Kirsti Høegh Bjørneset, Sunnmøre tingrett (s)
Kirsti Ramberg, Ofoten tingrett og Trondenes tingrett (s)
Leif Otto Østerbø, Fosen tingrett (s)
Mari Bø Haugstad, Hedmarken tingrett (s)
Ragnhild Borgerud, Sarpsborg tingrett (s)
Rolf Selfors, Alstahaug tingrett, Brønnøy tingrett og Rana tingrett (s)
Tine Odland, Haugaland tingrett og Sunnhordland tingrett (s)
Torbjørn Saggau Holm, Alta tingrett og Hammerfest tingrett (s)